ʿATIQOT

VOLUME 91

ISRAEL ANTIQUITIES AUTHORITY
JERUSALEM 2018

ʿAtiqot
Publications of the Israel Antiquities Authority

Editor-in-Chief: Judith Ben-Michael

Series Editor: Rachel Kudish-Vashdi

English Editors: David Ben-Shlomo
Ilana Peters
Shelley Sadeh
Aviva Schwarzfeld

Hebrew Editors: Galit Samora-Cohen

Editorial Coordinators: Adi Peer
Aviva Schwarzfeld

Cover Illustrations
English: Circular Burial Structure with Ossuaries, Chalcolithic Period, Palmaḥim (North) (Photography: Tsila Sagiv)
Hebrew: Subterranean Water Reservoir, Crusader Period, Moẓa (Photography: Asaf Peretz)

Typesetting and Layout: Ira Bendersky, Hagar Maimon and Ann Buchnick-Abuhav
Production: Hagar Maimon and Ira Bendersky
Preparation of Illustrations: Natalia Zak, Irina Berin and Elizabeth Belashov

Printing: Ayalon Printing, Jerusalem

© 2018, The Israel Antiquities Authority
POB 586, Jerusalem 91004
ISBN 978-965-406-685-3
EISBN 978-965-406-686-0
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

CONTENTS

The Chalcolithic Cemetery at Palmaḥim (North): New Evidence of Burial Patterns from the Central Coastal Plain	Amir Gorzalczany	1
The Human Remains from the Chalcolithic Cemetery at Palmaḥim (North)	Yossi Nagar	95
The Chipped-Stone Collection from the Chalcolithic Cemetery at Palmaḥim (North)	Ofer Marder	97
The Shells from the Chalcolithic Cemetery at Palmaḥim (North)	Inbar Ktalav	103
Khirbat Abu Ḥamid (Shoham North): An Early Bronze Age IB Village on the Eve of Urbanization in the Lod Valley *(with contributions by Ofer Marder, Moshe Sade)*	Yitzhak Paz, Orit Segal and Yonatan Nadelman	105
The Byzantine Settlement on the Northernmost *Kurkar* Ridge of Ashqelon, Barne'a B–C Neighborhood	Ianir Milevski, Gabriela Bijovsky, Debora Sandhaus, Alexander Krokhmalnik and Yael Gorin-Rosen	159
Ayyubid and Mamluk Pottery from a Crusader-Period Subterranean Reservoir at Moẓa	Benjamin J. Dolinka	193
Summaries of the Hebrew Section		
A Crusader-Period Subterranean Reservoir at Moẓa: Results of a Salvage Excavation and Cleaning Procedure *(with a contribution by Robert Kool)*	Sivan Mizrahi and Zvi Greenhut	205
The Hebrew Section		1*–11*

Abbreviations

AJA	*American Journal of Archaeology*
AJN	*American Journal of Numismatics*
ANGSBA	Annual of the Nelson Glueck School of Biblical Archaeology
ASOR	American Schools of Oriental Research
ʻAtiqot (*ES*)	*ʻAtiqot* (*English Series*)
ʻAtiqot (*HS*)	*ʻAtiqot* (*Hebrew Series*)
BAR Int. S.	British Archaeological Reports (International Series)
BAIAS	*Bulletin of the Anglo-Israel Archaeological Society (Strata BAIAS from 2010)*
BASOR	*Bulletin of the American Schools of Oriental Research*
BSAJ	*British School of Archaeology in Jerusalem*
CRFJ	Centre de Recherche Français de Jérusalem
ESI	*Excavations and Surveys in Israel*
HA	*Ḥadashot Arkheologiyot*
HA–ESI	*Ḥadashot Arkheologiyot—Excavations and Surveys in Israel* (from 1999)
IAA Reports	Israel Antiquities Authority Reports
IEJ	*Israel Exploration Journal*
INJ	*Israel Numismatic Journal*
INR	*Israel Numismatic Research*
JAS	*Journal of Archaeological Science*
JDAI	Jahrbuch des deutschen archäologischen Instituts
JFA	*Journal of Field Archaeology*
JIPS	*Mitekufat Haeven, Journal of the Israel Prehistoric Society*
JMA	*Journal of Mediterranean Archaeology*
JPOS	*Journal of the Palestine Oriental Society*
JRA	*Journal of Roman Archaeology*
JSOT	*Journal for the Study of the Old Testament*
LA	*Liber Annuus*
NEA	*Near Eastern Archaeology*
NEAEHL	E. Stern and A. Lewinson-Gilboa eds. *The New Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land* 1–4. Jeruslem 1993.
PEFQSt	*Palestine Exploration Fund Quarterly Statement*
PEQ	*Palestine Exploration Quarterly*
QDAP	*Quarterly of the Department of Antiquities of Palestine*
RDAC	*Report of the Department of Antiquities, Cyprus*
SAOC	Studies in Ancient Oriental Civilization
SBF	Studium Biblicum Franciscanum

Contributors

Alexander Krokhmalnik
Israel Antiquities Authority

Amir Gorzalczany, PhD
Israel Antiquities Authority

Benjamin J. Dolinka, PhD
Israel Antiquities Authority

Debora Sandhaus, PhD candidate
Israel Antiquities Authority

Gabriela Bijovsky, PhD
Israel Antiquities Authority

Ianir Milevski, PhD
Israel Antiquities Authority

Inbar Ktalav, PhD candidate
University of Haifa

Moshe Sade, PhD
Independent researcher

Ofer Marder, PhD
Ben Gurion University, Be'er Sheva'

Orit Segal
Israel Antiquities Authority

Robert Kool, PhD
Israel Antiquities Authority

Sivan Mizrahi
Israel Antiquities Authority

Yael Gorin-Rosen, PhD
Israel Antiquities Authority

Yitzhak Paz, PhD
Israel Antiquities Authority

Yonatan Nadelman
Independent researcher

Yossi Nagar, PhD
Israel Antiquities Authority

Zvi Greenhut, PhD
Israel Antiquities Authority

עתיקות

כרך 91

רשות העתיקות
ירושלים התשע"ח

עתיקות
פרסומי רשות העתיקות

עורכת ראשית: יהודית בן־מיכאל

עורכת הסדרה: רחל קודיש־ושדי

עריכה עברית: גלית סמאורה־כהן

עריכה אנגלית: דוד בן־שלמה
אילנה פיטרס
שלי שדה
אביבה שוורצפלד

רכזות מערכת: עדי פאר
אביבה שוורצפלד

איורי עטיפה
עברית: מאגר מים תת־קרקעי, התקופה הצלבנית, מוצא (צילום: אסף פרץ)
אנגלית: מבנה קבורה עגול ובו גלוסקמות אבן, התקופה הכלקוליתית, פלמחים (צפון) (צילום: צילה שגיב)

סדר ועיצוב: אירה בנדרסקי, הגר מימון ואן בוחניק־אבוהב
הבאה לדפוס: הגר מימון ואירה בנדרסקי
הכנת איורים לדפוס: נטליה זק, אירינה ברין ואליזבט בלשוב

דפוס: דפוס איילון, ירושלים

© כל הזכויות שמורות לרשות העתיקות
ת״ד 586, ירושלים 91004
ISBN 978-965-406-685-3
EISBN 978-965-406-686-0
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

תוכן העניינים

מאגר מים תת־קרקעי מהתקופה הצלבנית בבית ילין שבמוצא: תוצאות חפירת ההצלה ופינוי המאגר המטבעות, מאת רוברט קול	סיון מזרחי וצבי גרינהוט	*1
החלק האנגלי		
בית קברות מהתקופה הכלקוליתית בפלמחים (צפון): עדות חדשה לדגמי קבורה במרכז מישור החוף	אמיר גורזלזני	1
ממצא העצמות מבית הקברות מהתקופה הכלקוליתית בפלמחים (צפון)	יוסי נגר	95
ממצא הצור מבית הקברות מהתקופה הכלקוליתית בפלמחים (צפון)	עפר מרדר	97
הצדפים מבית הקברות מהתקופה הכלקוליתית בפלמחים (צפון)	ענבר קטלב	103
ח׳ירבת אבו חמיד (שוהם צפון): כפר מתקופת הברונזה הקדומה 1ב׳ ערב העיור בעמק לוד ממצא הצור, מאת עפר מרדר עצמות בעלי החיים, מאת משה שדה	יצחק פז, אורית סגל ויונתן נדלמן	105
יישוב מהתקופה הביזנטית ברכס הכורכר הצפוני ביותר באשקלון, שכונת ברנע ב׳–ג׳	יניר מילבסקי, גבריאלה ביכובסקי, דבורה סנדהאוז, אלכסנדר קרוכמלניק ויעל גורין־רוזן	159
כלי חרס מהתקופה האיובית והממלוכית ממאגר המים התת־קרקעי מהתקופה הצלבנית במוצא	בנימין ג׳ דולינקה	193